Vantaan käräjäoikeus
PL 194
01301 Vantaa

LAUSUNTO
15.10.2018

Asia:

HE 146/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta

Lakivaliokunnalle

Esityksen tavoitteena oleva lainsäädännön selkeyttäminen saattamalla kaikki maahantulokiellon rikkomiset yhtenäisen rangaistusasteikon alle ja maahantulokiellon rikkomisena rangaistavien tekojen tunnusmerkistön täsmentäminen on kannatettavaa.

Esitetty rikoslain 17 luvun 7 b §:n säännös maahantulokiellon rikkomisesta on tunnusmerkistöltään selkeä. Myöskään käräjäoikeus ei pidä tarpeellisena eikä perusteltuna maahantulokiellon rikkomisen yrityksen säätämistä rangaistavaksi.

Esitetty rangaistusasteikko ei näyttäisi poikkeavan muista vertailuvaltioista ainakaan ankarampaan suuntaan.

Ehdotettava rangaistusasteikko johtaa kuitenkin siihen, että maahantulokiellon rikkomiset siirtyvät käsiteltäväksi täysimittaisessa esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä. Tältä osin käräjäoikeus kiinnittää erityistä huomioita niihin epätoivottaviin vaikutuksiin, joita esityksen sivulla 21 on kuvattu. Maasta poistuneen henkilön kutsuminen oikeudenkäyntiin on usein monivaiheista ja työlästä. Vaikka kutsu saataisiin annettua vastaajalle tiedoksi, vastaajan saaminen paikalle lienee mahdotonta, ellei henkilö saavu vapaaehtoisesti.

Tilanne helpottuisi ratkaisevasti jos voitaisiin käyttää syyttäjän antamaa pikahaastetta ja kutsua vastaaja tuomioistuinkäsittelyyn ratkaisun uhalla. Tämä edellyttäisi kuitenkin vastaajan myöntämistä, mikä lienee poikkeuksellista, koska vastaaja vedonnee usein puolustuksenaan johonkin inhimilliseen tms. syyhyn tulla maahan maahantulokiellosta huolimatta.

Esityksessä on kustannusvaikutusten lähtökohdaksi otettu vuonna 2015 poliisin kirjaamat 468 ulkomaalaisrikkomusta (Reija Juottonen: Ulkomaalaisrikkomukset vuonna 2015). Ulkomaalaisrikkomuksen kokonaismäärä on kuitenkin tosiasiallisesti huomattavasti suurempi, jos mukaan lasketaan myös Rajavartiolaitoksen paljastamat ulkomaalaisrikkomukset, jotka on rajattu em. tutkimuksen ulkopuolelle. Myös toisen Schengen-valtion asettaman maahantulokiellon rikkomisen kirjaaminen rikoslakiin tullee lisäämään käsiteltävien asioiden määrää.

Esityksessä lähdetään siitä, että puolet maahantulokiellon rikkomista voitaisiin käsitellä kirjallisessa menettelyssä. Kirjallinen menettely edellyttää kuitenkin vastaajan tunnustamista, mistä edellä on jo pikahaasteen kohdalla myöntämisedellytyksenä lausuttu. Oma hankaluutensa on myös tulkkauksen ja asiakirjojen käännättämisessä kuten esityksen sivulla 23 on esitetty. Rajavartiolaitos on

lentokentän kohdalla kuitenkin hyvin onnistunut tässä. Onko poliisilla kuitenkaan samoja mahdollisuuksia järjestää pikaista tulkkausta ja asiakirjojen käännättämistä satunnaisesti kiinni jääneen ulkomaalaisen kohdalla?

Suomeen jotain asiaa odottelemaan jäävien vastaajien osalta haasteasiakirjojen käännättäminen voidaan tehdä tuomioistuimen toimesta. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että vastaajan ollessa ulkomaalainen (tulkkauksesta ja asiakirjojen kääntämistä sekä tiedoksiannosta johtuen) kirjallinen menettely aiheuttaa käräjäoikeudessa enemmän työtä verrattuna istunnossa käsiteltävään asiaan ja usein asia joudutaan lopulta kuitenkin siirtämään kirjallisesta menettelystä istuntokäsittelyyn, siitä syystä, että vastaaja ei palauta hänelle toimitettua tunnustamisasiakirjaa.

Edellä kerrotuista seikoista johtuen Vantaan käräjäoikeus esittää, että riittävällä tavalla varmistutaan siitä, että tuomioistuimet pystyvät suoriutumaan lakimuutoksen aiheuttamasta työmäärän lisääntymisestä.

Anne Maria Niemi
käräjätuomari
Vantaan käräjäoikeuden puolesta